

Henrik Lunde:

"Aller ytterst"

De rasistiske grupperinger i dagens Norge

Antirasistisk senter, 107 sider - 1993

Det kommer ikke som en overraskelse at Antirasistisk senter gir ut en bok om de rasistiske grupperingene i Norge i dag. Det er tross alt det de skal gjøre, å holde oversikt over de rasistiske og høyreekstreme bevegelsene i Norge, samt arbeide mot rasisme.

De aller fleste vil vel være enige i at rasisme er en fordervet og menneskefiendtlig ideologi, og skal vi tro boken er det for noen gått så langt at rasisme nesten er blitt en religion.

Lunde definerer rasisme som forfølgelse og trakkasering av enkeltmennesker og grupper på grunn av deres etniske opprinnelse, kultur eller religion.

Henrik Lunde jobber som sosiolog ved Antirasistisk senter i Oslo og har jobbet med boken om rasistiske grupperinger i halvannet år. Han peker blant annet på situasjonen i Tyskland hvor man for noen år siden lo av ungdomsbandene med barberte hoder som marsjerte gjennom gatene og ropte "Sieg Heil" og "Heil Hitler". I dag er nesten 70 mennesker drept av nazister og latteren har stiltet.

Vil det samme skje i Norge?

Boken gir en oversikt over hvilke metoder de forskjellige grupperingene bruker og hvilken ideologi de står for.

I følge Lunde er alle metoder som benyttes på ytterste høyre fløy farlige. Den svarte og brune fløyen bruker flere forskjellige metoder, men innholdet i budskapet er det samme, uansett om de benytter seg av "folkemøter" (hvor 10-15 møter), om de skriver leserinnlegg, går fysisk til angrep eller prøver å fremstå som renhårig ved å gå vanlige demokratiske og parlamentariske veier.

Forfatteren tar for seg alle grupperinger, partier og bevegelser på ytterste høyre fløy. Fra Ariske Brødre til Fremskrittspartiet...

Denne anmelder reagerte på at Fremskrittspartiet er tatt med i oversikten. Man kan mene: mangt om Fremskrittspartiets politikk, om innvandringspolitikken deres, men jeg kan ikke med min beste vilje si meg enig i at den er rasistisk. Riktignok

peker Lunde på at den såkalte "Stuttumfløyen" i partiet er observert ved flere arrangementer til blant annet Arne Myrdal, men det er likevel vel drøyt å ta med partiet i en oversikt sammen med partier på ytre høyre fløy som Nasjonaldemokratene, Kristent Konservativt Parti, Stopp Innvandringen og Fedrelandspartiet. Riktignok står Fremskrittspartiet for en restriktiv innvandringspolitikk, men det er langt fra det til rasisme.

Antirasistisk senter vil selvfølgelig all rasisme til livs, men som Lunde konkluderer med må vi betale en pris for å ha demokrati og ytringsfrihet. Selv om det betyr at slike bevegelser får ytre seg.

Boken er uten tvil nyttig for de som vil sette seg inn i dagens, og den historiske virksomheten på ytre høyre fløy. Men boken bør leses med visse forbehold.

Gaute Iversen

Thomas Nielsen

"Bak de tyske linjer"

Milorgbasen Bjørn West i Masfjordfjellene 1944-45

Gyldendal Forlag, 250 sider

Bjørn West-basen i Masfjordfjellene preger vår lokale krigshistorie på en helt spesiell måte.

Thomas Nielsen har nå skrevet en grundig bok om den så mye omtalte Milorgbasen.

Bjørn West var en av Milorgbasene som ble etablert i Sør-Norge på slutten av den andre verdenskrig.

Unge menn og eldre karer som ville gjøre en innsats for at Norge skulle bli fritt igjen, søkte til Bjørn-West-basen. De ville slåss med tyske soldater om nødvendig.

Forfatteren var midt i 20-årene da han som medlem av Milorg i Bergen ble rekruttert til basen. Da han reiste, trodde han turen gikk til Storbritannia. I stedet ble han forlagt til det vinterlige Masfjordfjellet.

I boken gir han et nært og personlig bilde av livet på en utpost, omringet av fiender og barsk natur. Han skriver om flydroppene, slitet med å bringe frem forsyningene, nervepirrende episoder og hverdagsliv med trening og strabaser i våt og dyp snø.

Men her er nervepirrende skildringer av de siste krigsukene med væpnede sammenstøt med tyske tropper, som stadig gjorde nye forsøk på å få bukt med den norske geriljaen. Kampene var ofte harde, og de kostet liv på begge sider også like før fredsslutningen.

En av sjefene i Bjørn West-basen var kaptein Harald Risnes. Han ble senere oberstløytnant og HV distriktssjef, ved Fjordane HV-10.

Boken er et vesentlig bidrag til litteraturen om motstands-kampen i Norge. Boken har en stor styrke ved at den gir et godt overblikk over den allierte innstillingen og innsatsen som skapte motstandsbevegelsen.

Jan Molberg

"Øst-Europa, Hvem Hva Hvor"

Mary Dau og Steven Sampson
Schibsted forlag 1991

Dette er en aktuell faktabok om begivenhetene i Øst-Europa.

Følgende land er omtalt i boken: Sovjetunionen, Romania, Tsjekkoslovakia, DDR, Polen, Ungarn, Bulgaria, Jugoslavia, Albania, Estland, Latvia og Litauen.

De forskjellige landene er omhandlet hver for seg. Landenes historie fra ca. år 1000 og frem til 1991 er kortfattet og oversiktlig fremstilt. Hovedvekten er lagt på det 20. århundres dramatiske historie.

Boken inneholder ca. 50 biografier om politikere og kulturpersonligheter. Temaartikler om organisasjoner i kamp for frihet og demokrati. Historiske-politiske kart og spesialkart over lokale konflikter, minoriteter og miljøødeleggelser.

En uunnværlig kilde og oppslagsbok for en som vil forstå en viktig del av fremtidens Europa.

Jan Molberg

Frontkjemperne

Sven T. Arneberg

TRAGEDIE I KARELEN

Grøndahl Dreyer, 266 sider, 348 kr.

Tidligere har Svein T. Arneberg sammen med Kristian Hosar skrevet VI DRO MOT NORD. Boken bygget på tyske kilder, og ga et fengslende bilde av hendelsene da den tyske krigsmaskin veltet inn over Norge i 1940. Det er derfor ikke uten forhåpninger man tar for seg TRAGEDIE I KARELEN, som handler om norske skjjegere i den finske Fortsettelseskrigen 1941-44.

Ca 600 nordmenn deltok i Finlands Vinterkrig 1939-40. Sympatien for finnene var enorm, og de norske frivillige var bygdas helter. 1000-1200 nordmenn - den norske skjjegebataljon - meldte seg som frivillige i Fortsettelseskrigen. Hovedfienden var som før bolsjevismen, og finnene var deres venner og allierte. - Men denne gangen bar nordmennene tyske uniformer, de var en del av Nazi-Tysklands Wehrmacht.

Arneberg gjennomgår de motiver som brakte 12 frontkjemperne til Finland, senere beskrives deres opplevelser og reaksjoner. Forfatteren lar ofte aktørene selv komme til orde gjennom utdrag av dagbøker og trefningsrapporter. Fremstillingsmåten gjør boken noe usammenhengende. Til overmål fremholder forfatteren at han ikke har villet foreta noen dyptgående analyse av motivasjonen hos de frivillige. Men er det ikke det vi trenger - i dag 50 år senere? Bør vi ikke "ta sjølkritikk", og forsøke å finne de grunnleggende årsaker til denne ulykksalige men vesentlige del av vår krigshistorie?

Arneberg synes å være enig i major

Svein Blindheims temmelig apologetiske vurderinger, som endte med en historisk hovedfagseksamen. Blindheim presenteres som "Norges høyest dekorerte offiser fra 2.verdenskrig". Her synes jeg Arneberg gjør Blindheim en bjørnetjeneste. Blindheims undersøkelser og vurderinger burde vært kommentert - ikke fargepraktene på hans bryst. Påstanden er til overmål feil, jeg kjenner flere som er høyere dekorert enn Blindheim.

Man kan forstå at 16-20 åringer meldte seg til Finland. Tiden var turbulent og holdepunktene få. Det er langt vanskeligere å tilgi grådige brakkebaroner og stripete politiske opportunistene. Man kan også forstå frontkjempernes bitterhet over landssvikoppgjøret, men det er ikke det samme som å være enig med dem. I denne boken - som ellers - er anklagen at oppgjøret var "seierherrens justis". Selvsagt, hvordan ville oppgjøret blitt hvis Hitler hadde seiret? Det store problemet er at flere av frontkjemperne heller ikke i dag synes å se nazismens sanne ansikt.

Mest interessant er beskrivelsen av krigen siste forvirrete år. Høsten 44 blir det separat våpenstillstand mellom Finland og Sovjetsamveldet, og vinteren 1945 tvinges finnene til å erklære Tyskland krig. Det var fremfor alt en mann som hadde klarsyn og den nødvendige tillit i Finland, i Tyskland og faktisk også i Sovjetunionen, marskalk, senere president, Mannerheim. Og han handlet. Gjennom sine kloke disposisjoner klarte han å unngå sovjetisk okkupasjon og deportasjoner.

Ifølge Arneberg meldte 15000 nordmenn seg til krigstjeneste på tysk side. For helhetens skyld burde han ha opplyst at bare vel tredjedelen av disse kom i tjeneste. Sammenligningsvis hadde Hæren i Storbritannia 3500 mann. Det var altså større bakkestyrker på Østfronten. Tapene var også større, 676 frontkjemper og 199 fra Hæren i Storbritannia. Det presiseres at dette gjelder bakkestyrker. Både innsats og tap i marinen, flyvåpenet og ikke minst i handelsflåten var langt større på alliert side.

Jeg er enig med Arneberg i at nordmenns deltakelse på tysk side burde ha en bredere plass i de bindsterke verk som er kommet om Den annen verdenskrig. Slik omtale er imidlertid slett ikke ensbetydende med anerkjennelse og glorifisering av frontkjempernes innsats, men forhåpentlig kunne vi lære av historien.

Boken har fått aktualitet idet det nylig har vært på tale å reise en bauta over frontkjemperne i finsk Lappland.

Storingspresident Jo Benkow har forsøkt å stoppe tiltaket, og han har tatt saken opp med sin finske kollega "talsmannen" i Den finske riksdag. Det er for tiden uklart om minnesmerket vil bli reist eller ikke. Boken skulle forøvrig være av spesiell interesse i heimevernskretser. I årenes løp er det mange tidligere frontkjemper som har gjort tjeneste i Heimevernet.

Til å begynne med vakte dette mot-

stand, men etter hvert har man funnet fram til akseptable samarbeidsformer, en gledelig utvikling som har bidratt til å glatte ut unødige motsetningsforhold. Rent militært har utvilsomt frontkjemperne hatt verdifulle erfaringer å dele med de andre heimevernfolkene.

Boken gir et innblikk i de inbitte kampene på Østfronten.

TRAGEDIE I KARELEN bringer lite nytt, men er vel verd å lese.

Werner Christie

Asker under okkupasjonen

Hans Christen Mamen :
Asker under okkupasjonen
Utgitt av Asker og Bærum Historielag.

Den særdeles aktive pensjonerte prost, ivrige historiker og produktive forfatter Hans Christen Mamen har kommet ut med en ny bok, denne gangen fra hans barndoms bygd Asker.

Som ung teologisk student deltok Hans Christen Mamen som ambulansesjåfør under Vinterkrigen i Finland. Kort etter hjemkomsten fra Finland etter våpenstillstanden brøt krigen ut i Norge og unge Mamen havnet i motstandsbevegelsen.

Han virket bl.a. også som grenselos og loset mange jødiske flyktninger over til Sverige, og reddet dem derved fra en temmelig sikker død. Den andre veien smuglet han våpen. Han var i det hele tatt en aktiv og farverik motstandsmann som har satt spor etter seg i norsk okkupasjonshistorie.

Som historisk interessert skribent har Mamen skrevet flere bøker over emner fra krigstiden. Den siste han har skrevet, "Asker under okkupasjonen" tar spesielt for seg den sivile sektor av samfunnslivet under krigen. Han skriver om godtfolks hverdag, om kommunal administrasjon etter førerprinsippet, kirke og skole, om jødene i Asker, om Askerfolk som kjempet og falt for fedrelandet, om folk som utmerket seg i motstandskampen, og om de som ikke holdt mål, og havnet på feil side i kampen.

Det er kommet mange bøker som henter sitt stoff fra okkupasjonstiden i Norge. Og de fleste omhandler den rent militære side av saken. Den sivile side er ikke så ofte belyst. Derfor er det ekstra verdifullt at også denne siden av okkupasjonshistorien kommer i fokus, og derfor er det ekstra prisverdig at den gamle stridsmann og kirken tjener setter søkelyset på denne delen av vår kamp mot diktaturet.

Anbefales på det beste til alle med interesse for nyere norsk historie.

Bjørn Horntvedt

Powerline

Startbatteriet for deg som vil ha det beste!

- Høy kaldstartstrøm
- Høy lademottagelighet
- Meget lav selvutlading
- Vedlikeholdsfritt
- Høyere driftssikkerhet
- Lengre levetid

SUNNAK
Powerline

TUDOR SUNNAK AS, Markedsavdeling, Brobekkveien 101, Postboks 96 Risikta, 0516 Oslo. Tlf.: 22 72 24 30. Fax.: 22 64 45 55.